

Hans-Henrik Holm:

Introduktion

Politisk, terminologisk og teoretisk forvirring har præget debatten om en ny økonomisk verdensorden og derved skabt store vanskeligheder for forsøget på at forstå, hvad denne debat egentlig drejer sig om, hvad dens baggrund er og at vurdere dens fremtidige forløb og muligheder.

Dette nummer af POLITICA forsøger at reducere forvirringen, foretage en vurdering af debattens indhold og give nogle indikationer på dens mulige fremtidige forløb.

Det forsøgsvis må givetvis understreges allerede indledningsvis. Debatten om en ny økonomisk verdensorden indeholder så mange perspektiver, at det er fuldstændig umuligt inden for 150 sider at fremdrage alle de aspekter, der ligger i denne debat. Vi har derfor bestræbt os på at sammenskrive et nummer, der på den ene side kan dække en række af de væsentligere problemer i denne sammenhæng, og som på den anden side kan yde et bidrag til at rydde nogle af de værste uklarheder af vejen.

En af de store vanskeligheder er at finde frem til, hvad der overhovedet skal lægges i begrebet en ny økonomisk verdensorden. Den første artikel, der er skrevet af Max Kruse, forsøger at give et svar på dette spørgsmål ved at spore udviklingen, specielt inden for de internationale organisationer, af kravene om en ny økonomisk verdensorden. Der gives hermed også en udmærket introduktion til de øvrige artikler, der tager mere specielle emner op. En af de konklusioner, der kan drages af denne diskussion om, hvad der er indholdet i en ny økonomisk verdensorden, er, at der er mange forskellige versioner af en sådan verdensorden. Det er således berettiget at tale om en ny økonomisk verdensorden, fordi man herved understreger flertydigheden bag denne betegnelse.

U-landene har insisteret på at tale om den nye økonomiske verdensorden, fordi det herved fremhæves, at der er tale om noget fastlagt og uundgåeligt, og ikke om en eller anden ubestemmelig verdensorden.

Formen synes således at have en selvstændig betydning. Carsten Lehmann Sørensens artikel forsøger at understrege dette aspekt ved

at gennemanalysere en af de centrale forhandlingsrunder i debatten om en ny økonomisk verdensorden, nemlig CIEC-forhandlingerne eller den såkaldte Nord-Syd dialog. Man forsøgte sig her med en ændret forhandlingstype, hvor der var etableret et repræsentativt system, således at man undgik disse marathonforhandlinger, hvor alene indlæggene i plenumforhandlingerne fylder adskillige bøger.

Vi får herved også et indtryk af de forskellige holdninger, der gør sig gældende i denne debat, hvor især EF-aspektet trækkes frem. Den forbedrede forhandlingsform til trods endte CIEC-forhandlingerne så godt som resultatløse, og en af årsagerne hertil er måske netop, at forhandlingerne, deres bredde til trods, ikke omhandlede et væsentligt problem i forholdet mellem Nord og Syd, nemlig forholdet omkring markedsstrukturen og u-landenes adgang til markeder i i-landene. Dette er til gengæld emnet for Jerome Davis' artikel, der gennem en kritik af klassisk frihandelsteori og den såkaldte afhængighedsteori når frem til, at markedsstrukturen må teoretisk sættes i centrum. Til yderligere belysning heraf foretages der en fremstilling af markedsstrukturen på tre meget væsentlige områder: Råvarer, hvor olie anvendes som eksempel, industri, hvor tekstilindustrien behandles og endelig transportsektoren, hvor der kigges på skibsfarten.

Disse eksempler påviser tydeligt hvor vanskelige forhandlinger, der er tale om, og hvor mange forhold det er nødvendigt at tage i betragtning.

Som påpeget kan man vanskeligt tale om den nye økonomiske verdensorden, og Georg Sørensen's artikel viser, at det også er vanskeligt at anvende betegnelsen ny. Der er tale om krav, der har deres rødder i en række af de teorier, som både i denne og i Davis' artikel karakteriseres som utilstrækkelige. U-landene, konkluderer Georg Sørensen, kæmper i virkeligheden for en gammel økonomisk verdensorden.

Den afsluttende artikel sætter spørgsmålstegn ved dels om u-landene kæmper for en verdensorden, og dels om der overhovedet er tale om en økonomisk verdensorden. På basis af en gennemgang af de forskellige holdninger, der er givet udtryk for i denne debat, og på basis af en analyse, der konkluderer, at der er meget ringe overensstemmelse mellem holdninger og snævre økonomiske interesser, karakteriseres debatten som værende af en mere politisk na-

tur, hvor de økonomiske overvejelser totalt set har betydning, men hvor de ideologiske determinanter er nok så væsentlige for at forstå de forskellige tolkninger af indholdet i en ny økonomisk verdensorden. Den nye økonomiske verdensorden er således flertydig, gammel og ikke-økonomisk. Der er derfor næppe belæg for at tale om meget mere end en verdensorden. Det synes passende, at Jan Tinbergen kaldte sin rapport til Romklubben for RIO-Rapporten: Reshaping the International Order.

Følgelig har debatten om 'den nye økonomiske verdensorden' da også været præget af overvejende moralske argumenter; et karakteristikon, der forhåbentlig ikke gælder for dette bidrag til debatten. Til gengæld mangler der en anden dimension, idet der ikke er nogle mere præcise overvejelser over, hvad man kan gøre ved de problemer, der jo ligger bag hele diskussionen. Der er nogle enkelte indikationer i nogle af artiklerne, men spørgsmålet om, hvad der kan gøres, hvis der skal skabes en ny verdensorden af den ene eller af den anden slags er ikke behandlet. Nogle af disse problemer vil dog blive taget op i et senere nummer af POLITICA.

Vi håber, at der med disse artikler er givet en introduktion til problemerne omkring en analyse af kravene om en ny økonomisk verdensorden. Da emnet er relativt nyt, og da litteraturen synes at vokse med samme hast som u-landenes problemer, har vi sammenstillet en bibliografi i slutningen af dette nummer, der kan tjene som en indgang til dem, der måtte ønske at arbejde videre med disse problemer.